

УДК 338.2

Єгорова О. В., к. е. н., доцент,
доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень
Полтавський державний аграрний університет
(м. Полтава, Україна)

ДІАГНОСТИКА СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

***Анотація.** Відокремлені основні складові економічної безпеки підприємств туристичної сфери. Розглянуті теоретичні та методичні підходи діагностики підприємств туристичної сфери. Сформульовані проблемні та малодосліджені аспекти аналізу економічної безпеки.*

***Ключові слова:** економічна діагностика, економічна безпека.*

Економічна безпека це стан підприємства, за якого гарантується найбільш ефективне використання його ресурсів і підприємницьких можливостей для стабільного функціонування та динамічного розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам) [2].

28

Потенційно негативно впливати на економічну безпеку підприємств туристичної сфери можуть:

- збіг об'єктивних обставин (форс-мажорні обставини, стан кон'юнктури на ринках тощо);
- суб'єктивні наслідки неефективної роботи підприємства в цілому або окремих його працівників;
- свідомі чи несвідомі дії окремих посадових осіб і суб'єктів господарювання (органів державної влади, міжнародних організацій, підприємств-конкурентів).

Рівень економічної безпеки залежить від того, наскільки ефективно підприємство спроможне уникнути можливих загроз та ліквідувати наслідки окремих негативних складових зовнішнього та внутрішнього середовища.

Головна мета діагностики економічної безпеки підприємства – забезпечити його стабільне й максимально ефективне функціонування і високий потенціал розвитку в майбутньому [1].

Функціональні складові економічної безпеки [1, 2, 3]:

1) фінансова. Є вирішальною, оскільки фінанси є «двигуном» будь-якої підприємницької діяльності. Завдання діагностики полягає у забезпеченні високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності;

2) кадрова. Рівень економічної безпеки значною мірою знижується внаслідок недостатньої кваліфікації працівників, низького рівня їх професіоналізму, небажання або нездатності приносити максимальну користь своїй фірмі. Планування та управління персоналом має охоплювати організацію системи підбору, найму, навчання й мотивації праці працівників, включаючи матеріальні та моральні стимули, престижність професії, волю до творчості.

3) техніко-технологічна. Завдання діагностики економічної безпеки полягає у забезпеченні технологічної незалежності та високої конкурентоспроможності технологій стосовно надання послуг у туристичній сфері.

4) політико-правова. Полягає у правовій захищеності усіх аспектів діяльності підприємства. Небажання чи нездатність підприємства активно впливати на зовнішнє політико-правове середовище його діяльності проявляється в слабкому правовому опрацюванні договірних відносин суб'єкта господарювання з іншими, невмінні захищати свої інтереси в конфліктних ситуаціях, неефективному плануванні юридичного забезпечення діяльності.

5) інформаційна. До процесу створення та захисту інформаційної складової економічної безпеки належать: збирання всіх видів інформації, що має відношення до діяльності того чи іншого суб'єкта господарювання через офіційні контакти з різноманітними джерелами відкритої інформації, неофіційні

контакти з носіями закритої інформації, а також за допомогою спеціальних технічних засобів; упорядкування інформації у досьє, внутрішні бази даних і каталоги; аналіз одержуваної інформації.

Завдання діагностики економічної безпеки полягає у забезпеченні захисту інформаційного поля, комерційної таємниці та досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи підприємства.

Напрямами забезпечення інформаційної складової економічної безпеки є:

- заходи для захисту від шпіонажу з боку конкурентів або інших юридичних і фізичних осіб;

- збирання інформації про потенційних ініціаторів шпіонажу та проведення необхідних запобіжних дій з метою припинення таких спроб;

- технічний захист приміщень, транспорту, кореспонденції переговорів, різної документації від несанкціонованого доступу зацікавлених юридичних та фізичних осіб до закритої інформації.

- зовнішня інформаційна діяльність, котру спрямовують на створення в очах громадськості сприятливого іміджу підприємства та протидію спробам завдати шкоди репутації даної фірми через поширення про неї хибної інформації.

6) екологічна. Завдання діагностики економічної безпеки полягає у мінімізації негативного впливу результатів діяльності туристичної сфери на стан навколишнього середовища. Чинником, що спонукає підприємства до належної екологізації, є застосування відсутніх штрафів за порушення законодавства.

7) силова. Це фізичні та моральні впливи особистого спрямування; негативні дії, спрямовані на завдання шкоди майну, втрати фінансової незалежності; негативний вплив на інформаційне середовище суб'єкта господарювання. Завдання діагностики економічної безпеки полягає в

ефективній організації безпеки персоналу підприємства, його капіталу, майна, комерційних інтересів.

Явища, що негативно впливають на рівень силової складової, зумовлюються такими чинниками як:

- нездатність підприємств-конкурентів досягати переваг коректними методами ринкового характеру, тобто за рахунок підвищення якості власних послуг, зниження витрат, удосконалення маркетингових досліджень ринку тощо;
- кримінальні мотиви одержання злочинними юридичними (фізичними) особами доходів через шантаж, шахрайство або крадіжки;
- некомерційні мотиви посягань на життя та здоров'я керівників і працівників підприємства, а також на майно фірми. Спроби фізичного усунення керівників, вищих менеджерів спричинюються переважно зіткненням комерційних інтересів підприємств-конкурентів, конфліктами керівництва підприємства з кримінальними організаціями, а також політичними мотивами.

31

Діагностика економічної безпеки забезпечує досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної організаційної структури управління підприємством туристичної сфери. [4]

Послідовність діагностики економічної безпеки підприємства:

- виявлення внутрішніх і зовнішніх факторів, які визначають економічну безпеку підприємства, аналіз і оцінка ступеня її впливу;
- розрахунок узагальнених показників економічної безпеки для кожної з функціональних складових;
- розрахунок інтегрального показника економічної безпеки підприємства;
- розроблення тактичних і стратегічних програм, спрямованих на її підвищення [2].

Загальна схема процесу організації економічної безпеки включає:

- формування необхідних корпоративних ресурсів;
- загальностратегічне прогнозування та планування економічної безпеки за функціональними складовими;
- стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;
- загальне тактичне планування економічної безпеки за функціональними складовими;
- тактичне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;
- оперативне управління діяльністю підприємства;
- здійснення функціонального аналізу рівня економічної безпеки;
- загальна оцінка досягнутого рівня економічної безпеки. [1]

Список використаних джерел:

1. Аналітична оцінка та контроль бізнес-процесів в межах маркетингової стратегії суб'єкта господарювання: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Замули І. В. Житомир: Видавець О. О. Євенок, 2016. 388 с. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/3960>.
2. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика. 2-ге вид. [текст]: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 456 с.
3. Стрільчук Р.М., Кривов'язюк І.В., Кривов'язюк Б.І. Економічна діагностика діяльності промислового підприємства: теорія, методика та практика реалізації. *Вісник ХДУ. Серія Економічні науки*. 2019. № 33. С. 130-137.
4. Черчик Л.М. Діагностика в системі стратегічного менеджменту підприємства. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 2(10). Ч. 2. С. 150–155.